

Datum
9 september 2024

Eindrapportage Informatiepunt Verkiezingen Europees Parlementsverkiezing 2024

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
1.1	Europees Parlementsverkiezing van 6 juni 2024.....	3
1.2	Rol van de Kiesraad in de Nederlandse verkiezing voor de leden van het Europees Parlement.....	3
1.3	Informatiepunt: voorlichting over het verkiezingsproces & de Kieswet.....	3
1.4	Indeling rapportage.....	4
2.	Organisatie en werkwijze Informatiepunt.....	5
2.1	Inrichting Informatiepunt.....	5
2.2	Openingstijden.....	5
2.3	Bereikbaar & responsief.....	5
2.4	Werkwijze Informatiepunt.....	6
3.	Totaaloverzicht van het verloop van de meldingen bij het Informatiepunt.....	7
3.1	Inleiding.....	7
3.2	Overzicht aantal vragen per dag.....	7
3.3	Aantal vragen per communicatiemiddel.....	8
3.4	Aantal vragen per categorie.....	9
4.	Inhoudsanalyse informatieverzoeken Informatiepunt: de meest gestelde vragen op een rij ...	11
4.1	Opzet.....	11
4.2	Kandidaatstelling.....	12
4.3	Voorbereiding & dag van stemming.....	13
4.4	Uitslagvaststelling.....	15
4.5	Overig.....	16

Colofon

Kiesraad
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

T 070 - 426 62 66
E kiesraad@kiesraad.nl
I www.kiesraad.nl

Bezoekadres:
Muzenstraat 85
Den Haag

1. Inleiding

1.1 Europees Parlementsverkiezing van 6 juni 2024

Op donderdag 6 juni 2024 werd in Nederland de Europees Parlementsverkiezing gehouden. Deze verkiezing vindt elke vijf jaar plaats. De Europees Parlementsverkiezing is net even anders dan andere verkiezingen, ondanks dat de verkiezing grotendeels onder de bepalingen voor de organisatie van verkiezingen in Nederland valt (artikel Y 2 van de Kieswet). Bij het Informatiepunt Verkiezingen (hierna: het Informatiepunt) werden in het bijzonder daarover tal van vragen gesteld.

1.2 Rol van de Kiesraad in de Nederlandse verkiezing voor de leden van het Europees Parlement

De Europees Parlementsverkiezing is een bijzondere verkiezing binnen de Nederlandse verkiezingsritmiek. Het Europees Parlement is het enige direct gekozen transnationale vertegenwoordigend orgaan van de Europese Unie. Uitzonderlijk is dat EU-burgers kiesrecht hebben voor het Europees Parlement op basis van ingezetenschap en op basis van nationaliteit; maar dubbel stemmen is verboden. De 720 leden van het Europees Parlement werken samen in een beperkt aantal Europese fracties, maar worden wel in verkiezingen per lidstaat op kandidatenlijsten van nationale politieke partijen gekozen. De Kiesraad is het centraal stembureau voor de Europees Parlementsverkiezing in Nederland. Tot slot is noemenswaardig het vereiste in de Kieswet dat op de achterkant van het stembiljet de handtekening van de voorzitter van de Kiesraad staat. Deze verplichting geldt op grond van artikel Y 22a, tweede lid, van de Kieswet alleen voor de Europees Parlementsverkiezing.

1.3 Informatiepunt: voorlichting over het verkiezingsproces & de Kieswet

Rondom verkiezingen is het Informatiepunt open. Hier kunnen burgers, gemeenten, politieke partijen en andere organisaties vragen stellen over de Kieswet, het verkiezingsproces en het organiseren van verkiezingen. In de periode van 3 januari tot en met 28 juni 2024 was het Informatiepunt dagelijks geopend om vragen over de Europees Parlementsverkiezing te beantwoorden. In totaal zijn er telefonisch en per e-mail 2.159 informatieverzoeken binnengekomen en verwerkt.

Daarmee was de Europees Parlementsverkiezing van 2024 in vergelijking met de meest recente verkiezingen een minder drukke verkiezingsperiode.¹ Redenen daarvoor zijn:

- Na het drukke verkiezingsjaar 2023 waren gemeenten en politieke partijen goed ingewerkt in het verkiezingsproces. Met achtereenvolgens de dubbele provinciale staten- en waterschapsverkiezingen in maart, daaropvolgend de Eerste Kamerverkiezing in mei (waarvoor ook de verscheidene kiescolleges werden gekozen) en tot slot de vervroegde Tweede Kamerverkiezing in november.

¹ Zie hiervoor eerdere rapportages van het Informatiepunt Verkiezingen

- Gemeentelijk stembureaus zijn steeds meer vertrouwd met de methodes en vereisten van de in begin 2023 in de Kieswet doorgevoerde nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen (NPVV) en met het gebruik van de programmatuur (OSV2020-U) daarbij.
- Sterkere informatievoorziening vanuit de Kiesraad aan de gemeenten heeft merkbaar bijgedragen: in de aanloop naar 6 juni 2024 werden meerdere factsheets gepubliceerd om gemeenten voor te lichten en te helpen.²
- Inzet van TOPdesk: er werd voor het eerst gewerkt met de applicatie TOPdesk om de terugverwijzingen naar gemeentelijk stembureaus te beheren en te stroomlijnen.
- De Europees Parlementsverkiezing leeft traditioneel minder onder kiezers in Nederland. Minder dan de helft van de kiesgerechtigden heeft een stem uitgebracht, ondanks de fors hogere opkomst (46,2%) ten opzichte van de vorige Europees Parlementsverkiezing in 2019 (41,9%).

De voorzitter van de Kiesraad constateerde dan ook dat de voorbereiding, de stemming en de uitslagvaststelling rustig en voorspoedig waren verlopen en dat de uitslag betrouwbaar is.³ Dit deed hij in de openbare zitting van 19 juni 2024. Hierin stelde de Kiesraad de uitslag van de Europees Parlementsverkiezing officieel vast.

1.4 Indeling rapportage

Deze rapportage gaat nader in op de werkzaamheden van het Informatiepunt tijdens de periode rondom de Europees Parlementsverkiezing van 2024. De rapportage geeft een beeld van het verloop van de verkiezingsperiode; wie de vragenstellers waren, waarover de vragen gingen en hoe de vragen werden gesteld.

- Hoofdstuk 2 beschrijft de organisatie en de werkwijze van het Informatiepunt.
- Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de frequentie van vragen aan het Informatiepunt.
- Hoofdstuk 4 gaat dieper in op de onderwerpen waarover het Informatiepunt de meeste vragen kreeg. Daarbij is speciale aandacht voor onderwerpen die uniek zijn voor de Europees Parlementsverkiezing.

² [Organisatie verkiezing Europees Parlement | Verkiezingen | Rijksoverheid.nl](#)

³ [Kiesraad: Europees Parlementsverkiezing voorspoedig verlopen, uitslag betrouwbaar | Nieuwsbericht | Kiesraad.nl](#)

2. Organisatie en werkwijze Informatiepunt

2.1 Inrichting Informatiepunt

Rondom elke verkiezing in Nederland is het Informatiepunt actief. Dit gebeurt sinds 2006. Het Informatiepunt is een gezamenlijk initiatief van de Kiesraad en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). In de praktijk is de Kiesraad verantwoordelijk voor de bezetting en inrichting van het Informatiepunt. In dit geval heeft ook de Europese Commissie een voorlichtingstaak voor de verkiezingen voor het Europees Parlement. Elke lidstaat wordt gevraagd een contactpunt door te geven voor eventuele vragen, zodat de Commissie zo nodig mensen kan doorverwijzen. Ook hiervoor was het Informatiepunt bereikbaar.

Voor de Europees Parlementsverkiezing van 2024 bestond het Informatiepunt uit drie personen, aangevuld met een tweedelijns ondersteuning voor complexere vragen.

2.2 Openingstijden

Het Informatiepunt was van 3 januari tot en met 28 juni 2024 telefonisch bereikbaar op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur. Ook was het mogelijk om het Informatiepunt te mailen. Het streven was om schriftelijk binnen vijf werkdagen te antwoorden. In de praktijk werd een antwoord vaak binnen twee werkdagen gestuurd.

Op de dagen rondom de dag van stemming en op de dagen die belangrijk waren voor de uitslagvaststelling, was het Informatiepunt langer open. Op 6 juni 2024, de dag van stemming, was het Informatiepunt geopend van 7.00 tot 0.00 uur. Op vrijdag 7 juni 2024, de dag waarop de gemeentelijk stembureaus de uitslagen vaststelden, was het Informatiepunt open van 7.00 tot 21.00 uur. Ook in de week erna was het Informatiepunt langer open vanwege de terugverwijzingen aan gemeentelijk stembureaus. In de periode met verruimde openingstijden was ook de beantwoordingstermijn korter. Vragen zijn op prioriteit gesorteerd en zo snel mogelijk beantwoord. In de praktijk werd een vraag vrijwel altijd op dezelfde dag beantwoord.

2.3 Bereikbaar & responsief

Bij het Informatiepunt kunnen burgers, gemeenten, politieke partijen en andere organisaties vragen stellen over de Kieswet, het verkiezingsproces en het organiseren van verkiezingen. Op de website van de Kiesraad staat ook veel informatie, maar hier staat natuurlijk niet alles en soms is de informatie moeilijk doorzoekbaar. Voor de democratie is het bovendien belangrijk dat burgers iemand kunnen spreken. Verkiezingen zijn immers het wezenskenmerk van een democratie. Goede informatievoorziening en kennis over de verkiezingen zijn dan ook een belangrijke voorwaarde voor vertrouwen in verkiezingen. Het Informatiepunt voorziet in een duidelijke behoefte vanuit deze verschillende groepen.

De werkzaamheden van het Informatiepunt zijn een vorm van overheidscommunicatie. Iedere burger heeft recht op begrijpelijke informatie. Bij het beantwoorden van vragen was de leesbaarheid van de antwoorden daarom een belangrijke focus ('begrijpelijk schrijven'). Ook was er aandacht voor het bieden van een duidelijk handelingsperspectief.

2.4 Werkwijze Informatiepunt

Vragen kwamen telefonisch of per e-mail binnen bij het Informatiepunt. Inhoudelijke afstemming voor de beantwoording gebeurde binnen het Bureau van de Kiesraad. In een enkel geval was er contact met het team Verkiezingen en/of de afdeling Constitutionele Zaken en Wetgeving van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Bijvoorbeeld voor de beantwoording van specifieke vragen of voor het doorgeven van signalen.

Vragen werden na afhandeling ingevoerd in het programma FileMaker Pro (FMP). Hiermee was het mogelijk om:

- meldingen te archiveren;
- een eenduidige lijn aan te houden in de beantwoording;
- statistische gegevens te verzamelen.

Het team Verkiezingen kreeg op basis van veel gestelde vragen bij het Informatiepunt, ook input voor de Verkiezingsnieuwsbrief van het ministerie. Ook was het Informatiepunt aanwezig bij alle inloopsprekuren voor de verkiezingsleiders. Deze werden door de Kiesraad georganiseerd, in samenwerking met het ministerie. Op die manier bleef het Informatiepunt op de hoogte van wat er speelde bij de gemeenten. Ook was het aanwezig als vraagbaak.

3. Overzicht van het verloop van de meldingen bij het Informatiepunt

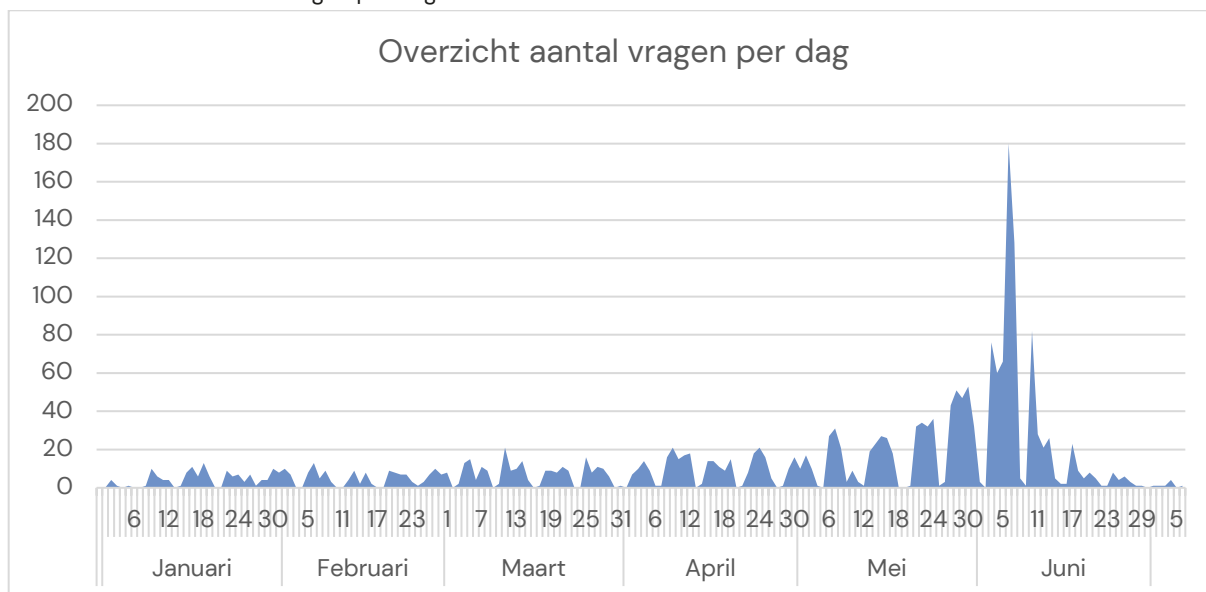
3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft het verloop van de periode van 3 januari tot en met 28 juni 2024 kwantitatief weer. In totaal heeft het Informatiepunt in deze maanden 2.159 vragen over de Europees Parlementsverkiezing behandeld. Dit is aanzienlijk minder dan het aantal vragen rondom de Europees Parlementsverkiezing van 23 mei 2019. Toen werden er van 15 oktober 2018 tot en met 5 juni 2019 4.272 vragen gesteld. Het verschil met het aantal vragen rondom de Europees Parlementsverkiezing van 2014 is nog groter. Toen was het Informatiepunt actief van 22 oktober 2013 tot en met 31 mei 2014 en werden er 7.906 vragen gesteld. Het verschil in het aantal meldingen met de voorgaande Europees Parlementsverkiezingen kan deels komen doordat het Informatiepunt toen langer open was. Een andere belangrijke verklaring is dat er in de voorgaande periodes meerdere verkiezingen waren en dat ook die meldingen in de eerdere rapportages zijn meegenomen.

3.2 Overzicht aantal vragen per dag

Grafiek 1 laat een overzicht zien van het aantal vragen per dag. Elke maand is een toename te zien van het aantal gestelde vragen ten opzichte van de maand daarvoor. Begin juni is er een grote piek te zien in het aantal meldingen. Dit komt doordat de dag van stemming voor de Europees Parlementsverkiezing op 6 juni 2024 was.

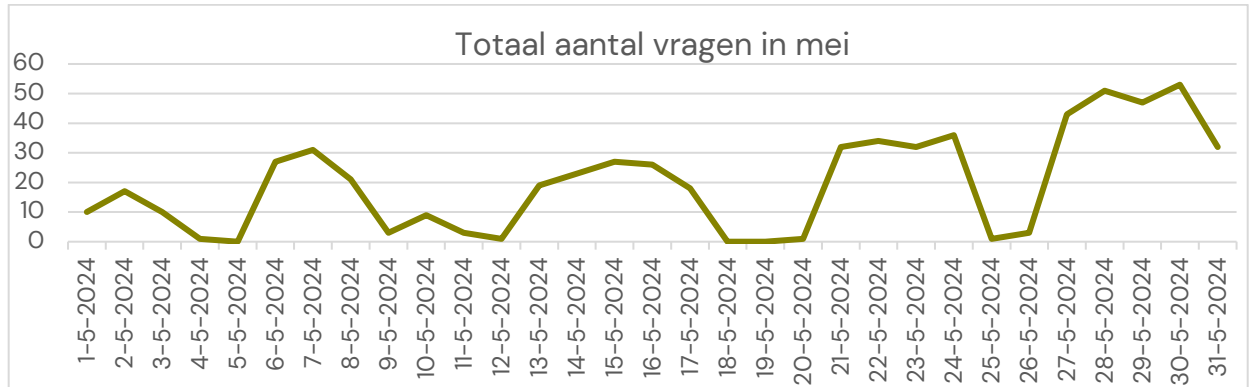
Grafiek 1: overzicht aantal vragen per dag

Het totaal aantal vragen in mei en juni was aanzienlijk hoger dan in de maanden daarvoor. In deze maanden werden in totaal 1.371 vragen gesteld. Dit aantal komt neer op meer dan de helft

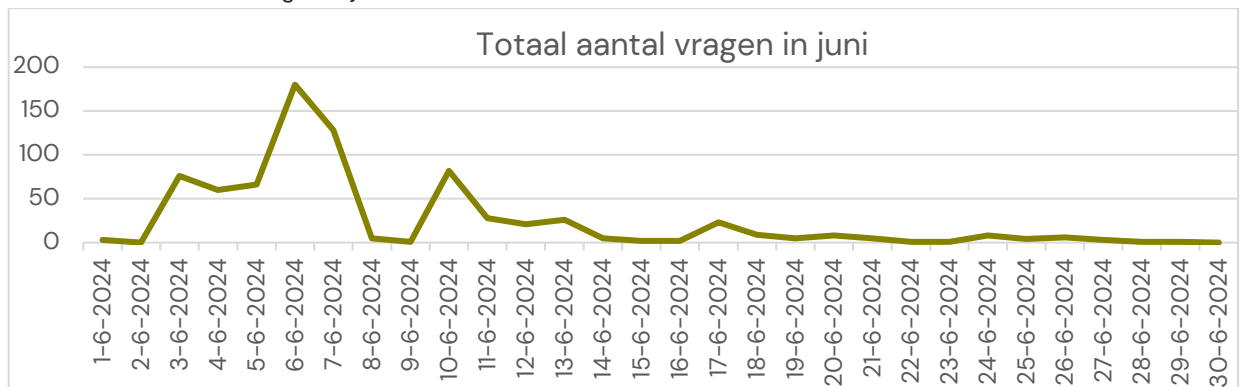
van het totaal aantal vragen. In grafiek 2 is te zien dat het aantal vragen in mei aan het einde van deze maand het hoogst is. De dag van stemming kwam toen steeds meer in zicht. Het totaal aantal vragen in mei is 611.

Grafiek 2: totaal aantal vragen in mei

Het totaal aantal vragen in juni is 760. In grafiek 3 is te zien dat het overgrote deel van de vragen aan het begin van deze maand is gesteld. Er is een toename in het aantal vragen per dag in aanloop naar de dag van stemming op donderdag 6 juni 2024. Op deze dag zijn de meeste vragen gesteld: 180. Daarnaast zijn er veel vragen binnengekomen op de vrijdag en de maandag na de dag van stemming. Dit heeft te maken met de periode van stemopneming en uitslagvaststelling.

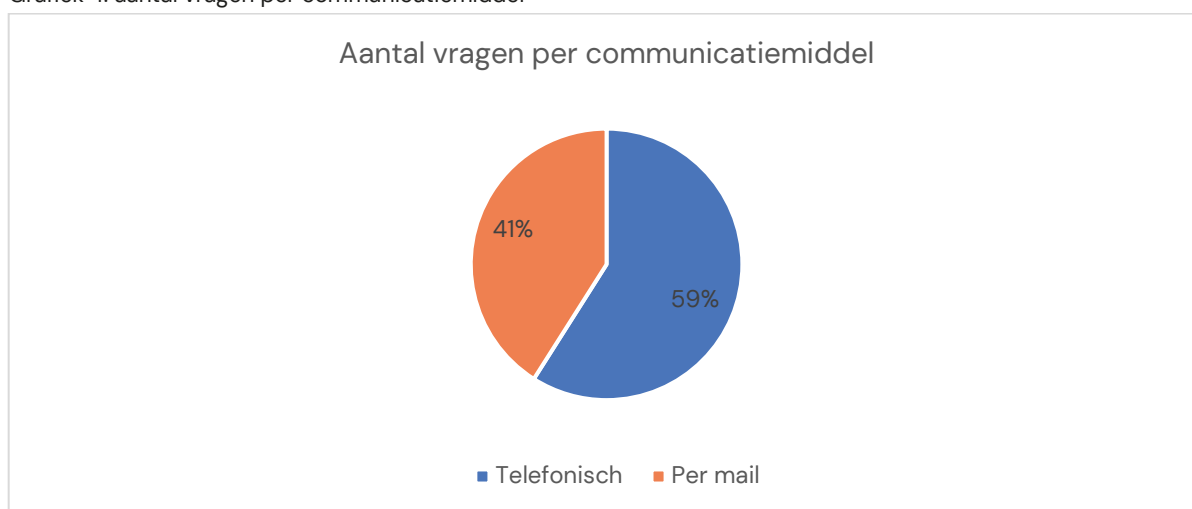
Grafiek 3: totaal aantal vragen in juni

3.3 Aantal vragen per communicatiemiddel

Het Informatiepunt heeft de binnengekomen vragen telefonisch of per mail afgehandeld. Uit grafiek 4 blijkt dat het merendeel van de 2.159 vragen telefonisch is beantwoord. Dit aantal is 1.281 en is 59% van het totaal. Per mail zijn er 878 vragen afgehandeld, wat neerkomt op 41% van het totaal.

Grafiek 4: aantal vragen per communicatiemiddel

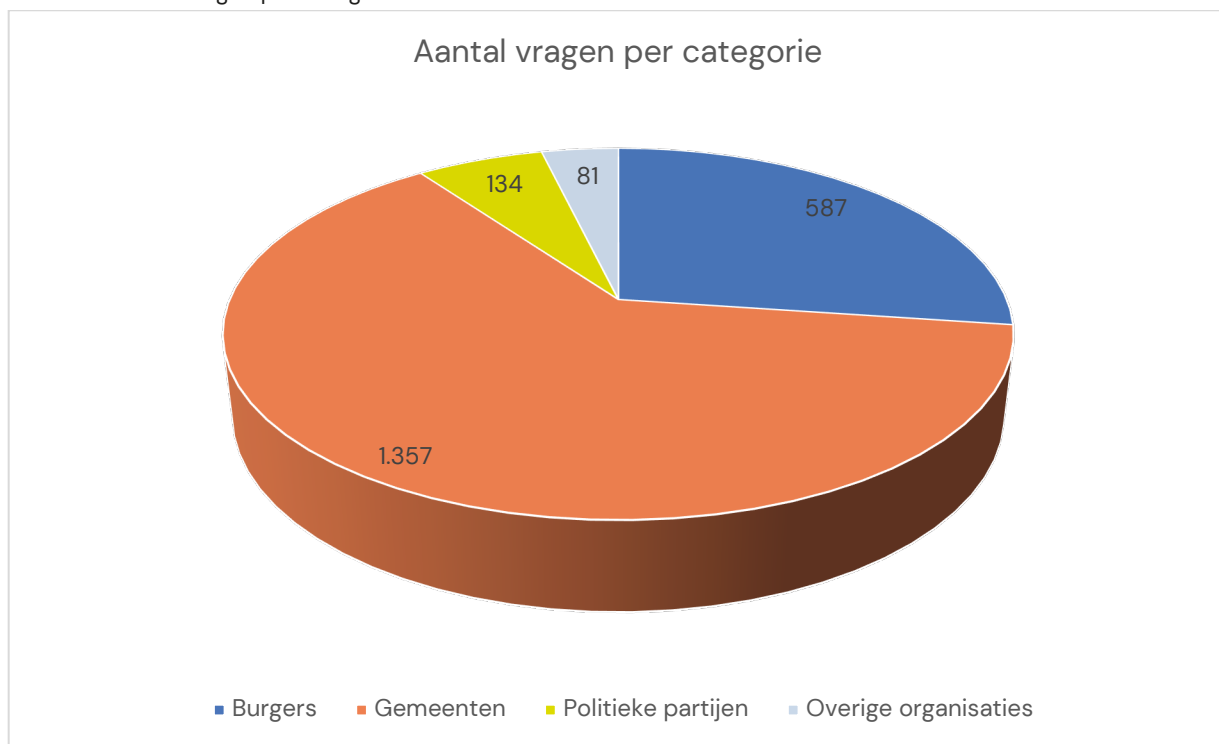
3.4 Aantal vragen per categorie

De vraagstellers zijn verdeeld in verschillende categorieën. De vragen kwamen binnen vanuit burgers, gemeenten en politieke partijen. De vierde categorie bestaat uit overige organisaties. In onderstaande tabel staat een overzicht van het aantal vragen per categorie.

Categorie	Totaal aantal
Burgers	587
Gemeenten	1.357
Politieke partijen	134
Overige organisaties	81

Van de in totaal 2.159 binnengekomen vragen kwam meer dan de helft van gemeenten, namelijk 1.357. Het merendeel van deze vragen is gesteld in mei en juni. Dat is logisch vanwege de dag van stemming en de periode van stemopneming en uitslagvaststelling. Daarnaast kwamen er 587 vragen van burgers. Verder kwamen er 134 vragen binnen van politieke partijen. Het merendeel daarvan werd gesteld in maart en april. Dit komt doordat de fasen van registratie en kandidaatstelling in deze periode waren. Politieke groeperingen hadden tot en met 12 maart de tijd om een verzoek in te dienen om een aanduiding en een logo te registreren. De dag van kandidaatstelling viel op 23 april. Tenslotte zijn er vragen gesteld door overige organisaties. Dit waren bijvoorbeeld provincies en ambassades.

Grafiek 5: aantal vragen per categorie

4. Inhoudsanalyse informatieverzoeken Informatiepunt: de meest gestelde vragen op een rij

4.1 Opzet

Het houden van een verkiezing valt in feite uiteen in vier fases die elkaar min of meer chronologisch opvolgen. In elk van de vier fases spelen specifieke onderwerpen en zijn er andere betrokken partijen. Maar in alle fases heeft de Kiesraad een eigenstandige of adviserende rol en is het Informatiepunt het eerste aanspreekpunt voor vragen:

1. Registratie: deze fase is belangrijk voor politieke groeperingen. Zij kunnen in deze periode hun aanduiding en logo registreren bij het centraal stembureau. Politieke groeperingen kunnen de registratie rondmaken vanaf het moment dat het Europees Parlement zitting heeft tot en met 42 dagen voor de dag van kandidaatstelling. De uiterste datum was 12 maart 2024.
2. Kandidaatstelling: deze fase is vooral relevant voor politieke partijen die mee willen doen aan de verkiezingen. Deze loopt tot 44 dagen voor de dag van stemming. De dag van kandidaatstelling was 23 april 2024.
3. Voorbereiding op de dag van stemming: verkiezingen worden decentraal georganiseerd door de 342 gemeenten en de 3 openbare lichamen in Nederland. Deze fase loopt tot en met de dag van stemming: 6 juni 2024.
4. Uitslagvaststelling: na de dag van stemming zijn de gemeentelijk stembureaus en de stembureaus van de openbare lichamen, de hoofdstembureaus en het centraal stembureau (de Kiesraad) aan het werk. Dit duurt ongeveer twee weken. Bij de Europees Parlementsverkiezing eindigde dit op 19 juni 2024.

Op bepaalde punten wijkt het verkiezingsproces voor het Europees Parlement af van de overige verkiezingen in Nederland. Dit is deels ook terug te zien in de lijst met meest voorkomende onderwerpen waarover vragen gesteld werden aan het Informatiepunt. Hier wordt een top 20 weergegeven. In FileMaker Pro zijn 39 categorieën.

Deze paragraaf licht de meest voorkomende en een paar bijzondere onderwerpen nader toe. De chronologie van de fasen wordt daarvoor aangehouden. Tot slot is er een categorie 'overig' voor onderwerpen die buiten het verkiezingsproces vallen.

Rangschikking	Onderwerp	Aantal	Percentage
1	OSV2020	187	8,6 %
2	Vaststellen en bekendmaken uitslag	163	7,5 %
3	Stembureau	146	6,7 %
4	Modellen	145	6,7 %
5	Stemmen	145	6,7 %
6	Stemmen bij Volmacht	135	6,2 %
7	Stempassen en kiezersinformatie	131	6,0 %
8	Kiesgerechtigdheid	125	5,8%
9	Kandidaatstelling	120	5,5 %
10	Stemopneming	119	5,5 %
11	Overige	115	5,3 %
12	Databank verkiezingsuitslagen	100	4,6 %
13	Digitalisering verkiezingsproces	86	4,0 %
14	Tussentijdse vervanging	65	3,0 %
15	Registratieverzoeken	54	2,5 %
16	Europees Parlementsverkiezing	52	2,4 %
17	Stemmen buiten Nederland	32	1,5 %
18	Tijdelijke vacatures	30	1,4 %
19	Stemlokaal inrichting	24	1,1 %
20	Campagnevoering	23	1,1 %

4.2 Kandidaatstelling

4.2.1 Kiesgerechtigdheid

EU-burgers zijn in principe kiesgerechtigd in elke lidstaat van de Europese Unie, mits zij de nationaliteit van de lidstaat hebben of in de lidstaat verblijven. Dat betekent dan ook dat niet-Nederlandse EU-burgers die permanent in Nederland wonen, mogen stemmen voor de Nederlandse leden van het Europees Parlement (artikel Y 31 van de Kieswet). Dit brengt de nodige administratie met zich mee. Zowel voor deze kiezers als voor de gemeenten waarin zij wonen. Er moet op tijd een registratie worden gedaan, en wanneer dat is gebeurd, moet er een uitwisseling van gegevens plaatsvinden met de andere EU-lidstaat. Dit moet voorkomen dat de kiezer niet ook als kiesgerechtigd in het land van herkomst staat geregistreerd. Het is namelijk

expliciet verboden om voor twee landen te stemmen en dus een dubbele stem uit te brengen voor het Europees Parlement (artikel Z 8a van de Kieswet). Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de gegevensuitwisseling daaromtrent. Uit vragen die het Informatiepunt krijgt, valt op te maken dat er enige twijfel mag bestaan over de nauwgezetheid van gegevensuitwisseling in andere lidstaten.

Over kiesgerechtigdheid kwamen verder nog vragen binnen over burgers die onlangs de Nederlandse nationaliteit hadden gekregen, kiezers die naar het buitenland verhuisd waren en kiezers die kort voor de verkiezing buiten de eigen gemeente verhuisd waren. Ook over de kiesgerechtigdheid van dak- en thuislozen en van Molukkers met een aantekening 'behandeld als Nederlander' in hun paspoort, kwamen vragen.

4.2.2 Kandidaatstelling en registratieverzoeken

De Kiesraad houdt de geregistreerde aanduidingen en logo's voor het Europees Parlement in een apart register bij. Doordat Nederland voor kandidaatstelling bij de Europees Parlementsverkiezing één kieskring is, kwamen er vanuit gemeenten veel vragen over de ondersteuningsverklaringen. Verder kwamen de vragen voornamelijk van politieke partijen die meer informatie wilden. Onder andere over het wijzigen van gemachtigden, het betalen van de waarborgsom en de mogelijkheid tot voorinlevering van de kandidatenlijsten. Per partij levert de Kiesraad hiervoor een eigen contactpersoon. Dit werkt goed. Samenvoeging van aanduidingen boven een gezamenlijke kandidatenlijst kwam daarbij vaak ter sprake.

4.3 Voorbereiding & dag van stemming

4.3.1 Stap in digitalisering van het verkiezingsproces

Bij de Europees Parlementsverkiezing werd voor de eerste keer de applicatie TOPdesk gebruikt om de terugverwijzingen naar de gemeentelijk stembureaus te beheren. Gemeentelijk stembureaus krijgen bij een terugverwijzing een opdracht van de Kiesraad tot nader onderzoek en/of hertelling van een specifiek stembureau. Het uitrollen van de applicatie werd kort voor de verkiezing gedaan. Er waren daarbij wat opstartproblemen die voor telefoontjes zorgden van verkiezingsleiders die (nog) niet konden inloggen in de TOPdesk-omgeving. Ondanks dat heeft het gebruik van TOPdesk later in het proces van uitslagvaststelling veel voordeel opgeleverd. Het proces van terugverwijzingen is zeer soepel verlopen (ook omdat er relatief weinig terugverwijzingen nodig waren). Vooral de mogelijkheid om direct binnen in de TOPdesk-omgeving te kunnen reageren op een terugverwijzing heeft het Informatiepunt in belangrijke mate ontlast.

4.3.2 Stemmen bij volmacht en stempassen en kiezersinformatie

Zoals bij elke verkiezing waren er tal van vragen over stempassen en stemmen bij volmacht. Zowel van burgers als van ambtenaren burgerzaken. Vooral de postbezorging was een heikel punt. De kwaliteit van de bezorging van verkiezingspost is een punt van voortdurende aandacht van het ministerie. Ook kwamen er veel vragen binnen over de verschillende procedures voor de

aanvraag van een schriftelijke volmacht tegenover de (mondelinge) aanvraag van een kiezerspas of vervangende stempas. Een andere veelgestelde vraag was of het mogelijk was om over gemeentegrenzen heen een volmacht te verlenen. En zo ja, hoe dat geregeld kon worden. Voor het Informatiepunt zijn dit soms ingewikkelde vragen, aangezien de verantwoordelijk voor de uitgifte van stemdocumenten bij de gemeenten ligt.

Een interessante ontwikkeling is de digitale dienstverlening van bepaalde gemeenten met behulp van DigiD. Niet alleen kan de aanvraag van een vervangende stempas of een kiezerspas online, het verlenen van een schriftelijke volmacht kan sinds enige tijd ook digitaal. De Kieswet loopt nu nog achter op deze recente ontwikkeling.

4.3.3 Stemmen buiten Nederland

In de periode voorafgaand aan de dag van stemming vroegen burgers informatie over stemmen vanuit het buitenland. Bijvoorbeeld vanwege een verhuizing of vakantie, omdat de dag van stemming in juni viel. Hier zijn verschillende procedures voor. Bij tijdelijk verblijf in het buitenland is het bijna altijd eenvoudiger om met een volmacht te stemmen.

4.3.4 Stemmen

Noemenswaardig zijn de vragen van kiezers die willen stemmen voor een naaste met een fysieke of verstandelijke beperking of die lijdt aan dementie. De vraag was of het mogelijk was om voor een wils- of handelingsonbekwame naaste te stemmen, zonder een ondertekend volmachtsbewijs.

Ook stelden burgers in deze periode vaak vragen over identificatie tijdens het stemmen en identificatie voor het stemmen per volmacht. Gemeenten vroegen ook meermaals om informatie hierover om zo instructies te geven aan stembureauleden.

4.3.5 Stemopneming

Het Informatiepunt werd in de dagen na 6 juni 2024 regelmatig gebeld door bezorgde kiezers. Bijvoorbeeld omdat zij hun stem niet konden terugvinden in de processen-verbaal. Deze kiezers werden doorverwezen naar het formulier voor meldingen op de website van de Kiesraad. Ook werden er op deze manier meldingen doorgegeven over de gang van zaken op stembureaus en over het hinderen van waarnemen bij het tellen van de stemmen.

4.3.6 Stembureau

Vanuit gemeenten kwamen vragen binnen over het werven en benoemen van stembureauleden (en tellers) en leden van het gemeentelijk stembureau. Gemeenten belden ook over de mogelijkheden en vereisten voor het instellen van een bijzonder en mobiel stembureau. Hier komen vaker vragen over bij verkiezingen. In veel van de samenwerkende gemeenten werden ook de verkiezingen gezamenlijk georganiseerd. Dit riep de vraag op of de gemeentelijk stembureaus dan ook op één locatie, buiten de eigen gemeente, zitting mogen houden. Rondom de dag van stemming vroegen stembureauleden zich meermaals af of en hoe ze konden stemmen als ze in een andere gemeente op een stembureau zaten. Op de dag van stemming

zelf namen gemeenten ook contact op over de bevoegdheden van de voorzitter om de orde te handhaven in (de omgeving van) het stemlokaal.

4.4 Uitslagvaststelling

4.4.1 OSV2020

Veel vragen kwamen binnen over OSV2020. Dit is het softwarepakket dat gemeentelijk stembureaus gebruiken om de uitslagen te registreren en door te geven aan de Kiesraad. Vragen vanuit de gemeenten over OSV2020 komen in drie fases binnen bij het Informatiepunt.

1. Downloaden en installeren van het softwarepakket. Hierbij moet een authenticatie-sleutel worden geverifieerd.
2. Uitslagvaststelling op de dag na de dag van stemming. Er komen dan vragen binnen over de invoer van OSV2020.
3. Het doorvoeren van hertellingen en corrigenda van processen-verbaal in OSV2020 leverde opnieuw vragen op.

Het papieren proces blijft leidend voor de Kieswet. De gebruikersrollen en inrichting van OSV2020 binnen dat proces van uitslagvaststelling blijft voor sommige gemeenten lastig te doorgronden. Hiervoor zijn de door de Kiesraad gemaakte factsheets van grote waarde voor gemeentelijk stembureaus.

Nota bene: ook de softwareleverancier van OSV2020, het bedrijf ElectIT, heeft een telefonische helpdesk in de verkiezingsperiode.

4.4.2 Vaststellen en bekendmaken uitslag

Begin 2023 is de Kieswet op het punt van stemopneming en uitslagvaststelling ingrijpend gewijzigd. Het is goed om te zien dat gemeenten steeds meer gewend raken aan de nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen (NPVV) voor centraal tellen en aan de controlerende taken van het gemeentelijk stembureau bij een decentrale stemopneming. Maar de verschillende processen-verbaal en de corrigendumstructuur blijven vragen opwerpen. In het bijzonder rubriek 3 van bijlage II van model Na 31-2 (proces-verbaal gemeentelijk stembureau bij centrale stemopneming). Het gaat hier over hertelling door het gemeentelijk stembureau van het aantal toegelaten kiezers in een specifiek stembureau. Hier is veel onduidelijkheid over. Dit wordt meegenomen bij het vaststellen van een aangepast model Na 31-2 voor volgende verkiezingen.

Algemene vragen gingen over wanneer een hertelling te doen en hoe een terugverwijzing voorkomen kan worden. Daarnaast kwamen er ook vragen binnen over het nieuwe Controleprotocol Centraal Stembureau. De Kiesraad implementeerde dit voor de Europees Parlementsverkiezing. Met name de eis voor nader onderzoek/hertelling als er een relatief groot verschil is tussen toegelaten kiezers en getelde stembiljetten (2% of meer of 15 stemmen of meer) leidde tot vragen vanuit gemeentelijk stembureaus.

Ook over het bekendmaken van de uitslag kwamen veel vragen binnen. Gemeenten mochten pas vanaf zondagavond 23.00 uur de voorlopige uitslagen publiceren en pas op maandagochtend de uitslag officieel vaststellen. Dit betekende een zitting van het gemeentelijk stembureau in twee delen. Want pas als alle stembussen in de hele Europese Unie gesloten zijn, mogen overheden de uitslagen van de nationale Europees Parlementsverkiezing publiceren.⁴ Nederland bijt traditioneel het spits af op de donderdag. Welke documenten en vooral wanneer deze op de gemeentelijke website gepubliceerd moeten worden was daardoor onduidelijk. Dit werd onduidelijker doordat de uitslag, die feitelijk al vrijdagmiddag bekend is, wel onder embargo mocht worden doorgegeven aan het ANP.

4.5 Overig

4.5.1 Databank verkiezingsuitslagen

Afgelopen maanden had de Databank Verkiezingen van de Kiesraad technische problemen. Het was daardoor niet mogelijk om datasets met verkiezingsuitslagen te downloaden. Daardoor kwamen er veel schriftelijke verzoeken om datasets. Het Informatiepunt moest deze handmatig afhandelen. Dit gebeurde via doorverwijzing naar het dataregister van de Nederlandse overheid (www.data.overheid.nl) of door vanaf de schijf van de Kiesraad de gevraagde dataset op te sturen.

4.5.2 Tussentijdse vervanging, tijdelijke vacatures en de toewijzing van zetels aan kandidaten voor het nieuw gekozen Europees Parlement

Voorals bij burgers riep de Europees Parlementsverkiezing de nodige vragen op over het vaststellen van de zetelverdeling en de interne werking van het Europees Parlement. Meermaals werd de opmerking gemaakt dat het logisch zou zijn als internationale lijstverbindingen tussen partijen in verschillende lidstaten mogelijk zouden zijn. Het Informatiepunt heeft voorlichting gegeven over de werking van de kiesdeler, de restzetelverdeling, de procedure van zeteltoewijzing, de lijstvolgorde en de lagere voorkeursdrempel. Ook heeft het Informatiepunt uitleg gegeven over benoeming, toelating (inclusief onverenigbare ambten) en vervolgens aansluiting bij de Europese fracties in het Europees Parlement.

Ook partijen namen contact op met het Informatiepunt over zulke onderwerpen. De Kiesraad stelt de uitslag vast en doet de benoemingen, waarbij het laatste in handen is gesteld van de griffie van de Tweede Kamer. De dubbele toelatingsprocedure voor toelating in het Europees Parlement is opvallend, waarbij zowel de Tweede Kamer als het Europees Parlement de geloofsbrief van de benoemde leden onderzoekt. Partijen belden hierover met vragen over wie wanneer benoemd zou worden en over het verloop van de verdere procedures.

Tot slot is er nog een bijzondere categorie vragen die het Informatiepunt krijgt, en die volledig los staat van de Europees Parlementsverkiezing. Dit zijn vragen van griffies. Hun vragen gaan dan over de in de Kieswet opgenomen bepalingen en procedures over de benoeming en toelating

⁴ Art. 10, tweede lid, van de Akte betreffende de verkiezing van de leden van het Europees Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen, in samenhang met artikel Y 22b van de Kieswet.

voor de opvolging en vervanging van raadsleden en statenleden. Ook zijn er vragen over de bepalingen voor afsplitsing en fractievorming. Vragen over de fase van kandidaatstelling voor lokale verkiezingen vallen hier ook onder.